Stadskerk Nijmegen (OCP), 10 december 2023, 2e zondag van de Advent;
voorganger: ds. Wilma Hartogsveld (PKN)

[1e lezing: Jesaja 40,1-11] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Troost, troost mijn volk, zegt jullie God.
2 Spreek Jeruzalem moed in, maak haar bekend
dat haar slavendienst voorbij is, dat haar schuld is voldaan,
omdat zij een dubbele straf voor haar zonden
uit de hand van de HEER heeft ontvangen.
3 Hoor, een stem roept:
'Baan voor de HEER een weg door de woestijn,
effen in de wildernis een pad voor onze God.
4 Laat elke vallei verhoogd worden
en elke berg en heuvel verlaagd,
laat ruig land vlak worden
en rotsige hellingen rustige dalen.
5 De luister van de HEER zal zich openbaren
voor het oog van al wat leeft.
De HEER heeft gesproken!'
6 Hoor, een stem zegt: 'Roep!'
En een stem antwoordt: 'Wat zou ik roepen?
De mens is als gras, hij bloeit als een veldbloem.
7 Het gras verdort en de bloem verwelkt
wanneer de adem van de HEER erover blaast.
Ja, als gras is dit volk.'
8 Het gras verdort en de bloem verwelkt,
maar het woord van onze God houdt altijd stand.
9 Beklim een hoge berg, vreugdebode Sion,
verhef je stem met kracht, vreugdebode Jeruzalem,
verhef je stem, vrees niet.
Zeg tegen de steden van Juda: 'Ziehier jullie God!'
10 Ziehier God, de HEER!
Hij komt met kracht, zijn arm zal heersen.
Zijn loon heeft hij bij zich, zijn beloning gaat voor hem uit.
11 Als een herder weidt hij zijn kudde:
zijn arm brengt de lammeren bijeen,
hij koestert ze, en zorgzaam leidt hij de ooien.

[2e lezing: Filippenzen 1,12-26] (Nieuwe Bijbelvertaling)
12 U moet weten, broeders en zusters, dat wat mij is overkomen er juist toe bijdraagt dat het evangelie wordt verspreid. 13 Het is iedereen in het Romeinse hoofdkwartier en alle anderen duidelijk geworden dat ik gevangenzit omwille van Christus. 14 Bovendien durven de meeste broeders en zusters, omdat ze door mijn gevangenschap vertrouwen in de Heer hebben gekregen, de boodschap nu nog onbevreesder te verkondigen. 15 Sommigen doen het weliswaar uit afgunst en rivaliteit, maar anderen verkondigen Christus met goede bedoelingen. 16 Zij doen het uit liefde, in het besef dat ik de taak heb het evangelie te verdedigen. 17 Maar de eersten verkondigen Christus uit geldingsdrang, met onzuivere bedoelingen, om mijn gevangenschap te verzwaren.
18 Maar wat doet het er eigenlijk toe! Wat telt is dat Christus verkondigd wordt. Of het nu uit valse of oprechte motieven gebeurt – dát het gebeurt verheugt me. En mijn vreugde is blijvend, 19 omdat ik weet dat dit alles door uw gebed en de hulp van de Geest van Jezus Christus tot mijn redding leidt. 20 Het is mijn stellige hoop en verwachting dat ik mij nergens voor zal hoeven te schamen, maar dat Christus bij alles wat mij overkomt in alle openheid geëerd zal worden, of ik nu in leven blijf of moet sterven. 21 Want voor mij is leven Christus en sterven winst. 22 Als ik blijf leven, kan ik vruchtbaar werk doen, maar toch weet ik niet wat ik moet kiezen. 23 Ik word naar twee kanten getrokken: enerzijds verlang ik ernaar te sterven en bij Christus te zijn, want dat is het allerbeste; 24 anderzijds is het omwille van u beter dat ik blijf leven. 25 Omdat ik hiervan overtuigd ben, weet ik dat ik inderdaad voor u behouden zal blijven, zodat uw geloof groter en vreugdevoller wordt. 26 Wanneer ik bij u terugkeer, hebt u des te meer reden om u op Christus Jezus te laten voorstaan.

[Evangelie: Johannes 1,19-28] (Nieuwe Bijbelvertaling)
9 Dit is het getuigenis van Johannes. De Joden hadden vanuit Jeruzalem priesters en Levieten naar hem toe gestuurd om hem te vragen: ‘Wie bent u?’ 20 Hij gaf zonder aarzelen antwoord en verklaarde ronduit: ‘Ik ben niet de messias.’ 21 Toen vroegen ze hem: ‘Wie dan? Bent u Elia?’ Hij zei: ‘Die ben ik ook niet.’ ‘Bent u de profeet?’ ‘Nee,’ antwoordde hij. 22 ‘Maar wie bent u dan?’ vroegen ze hem. ‘Wij moeten antwoord kunnen geven aan degenen die ons gestuurd hebben – wie zegt u zelf dat u bent?’ 23 Hij zei: ‘Ik ben de stem die roept in de woestijn: “Maak recht de weg van de Heer,” zoals de profeet Jesaja gezegd heeft.’ 24 De afgevaardigden die uit de kring van de farizeeën kwamen, 25 vroegen verder: ‘Waarom doopt u dan, als u niet de messias bent, en ook niet Elia of de profeet?’ 26 ‘Ik doop met water,’ antwoordde Johannes. ‘Maar in uw midden is iemand die u niet kent, 27 hij die na mij komt – ik ben het niet eens waard om de riemen van zijn sandalen los te maken.’ 28 Dit gebeurde in Betanië, aan de overkant van de Jordaan, waar Johannes doopte.

[overweging:]
Gemeente van Christus
Die woorden van Johannes: ‘ik ben het niet waard’ om de riemen van zijn sandalen los te maken…. Het trof me en wekte ook een soort irritatie op. ‘Wat is dit voor slaafse

onderdanigheid of nederigheid?' En 'als Johannes het al niet waard is om zijn sandalen los te maken'…. Johannes, de man die zijn hele leven in dienst stelt van God, die daarvoor letterlijk zijn hoofd verliest……. Is hij het niet waard? Wie dan wel?

'Ben ik het waard?' of 'ziet iemand wel dat ik het waard ben?' Het lijkt me dat déze vragen aan de basis liggen van veel zorgelijke ontwikkelingen in onze tijd. Ieder mensenkind wordt geboren met het verlangen om gezien, gehoord, serieus genomen te worden. Om niet alleen juridisch en materieel recht van bestaan te hebben – en ook dat is voor lang niet iedereen weggelegd - maar ook moreel en emotioneel. Een mens leeft niet van brood alleen. Ieder mens heeft het nodig om te ervaren dat hij er zijn mag, gewaardeerd wordt, voelt dat zij de moeite waard is, mee kan beslissen over dingen die het dagelijks leven beïnvloeden.

Vrijdagavond op het nieuws… De opvang van 300 asielzoekers in een hotel in Uden gaat voorlopig niet door…. De rechter heeft de omwoners gelijk gegeven die zich daartegen hebben verzet. Even voel ik een machteloze woede opkomen en ik zie de mensonterende toestanden in en rond Ter Apel voor me. Stelletje egoïsten daar in Uden, denk ik. Stel dat er hier in Nederland oorlog uitbreekt of ons land door de klimaatverandering overstroomt, zou je dan niet hopen dat jij wél menswaardig wordt opgevangen in een land waar het veilig is? Hun advocaat lijkt me een redelijk mens… hij kijkt in de camera en zegt: De omwonenden zijn niet zozeer tegen de opvang, maar wel tegen de gang van zaken. Ze voelen zich in het hele proces niet gehoord…. Als de gemeente nu wél met hen in gesprek gaat, naar hen gaat luisteren zijn de asielzoekers waarschijnlijk alsnog van harte welkom. Over een paar weken. Die deze mannen, vrouwen en kinderen in een tent in de sneeuw moeten doorbrengen… denk ik nog even. Hoe ingewikkeld is het, dat het legitieme verlangen om gehoord te worden ten koste gaat van andere mensen met even legitieme verlangens…..

Tijd voor een stukje zelfreflectie…. Hoe zit het eigenlijk met mij….? Ben ik zelf wel bereid om echt te luisteren naar mensen die anders in het leven staan dan ikzelf? Eerlijk gezegd luister ik veel liever naar de verhalen van vluchtelingen dan naar die van mensen die zich kritisch uitlaten over immigratie, heb ik meer oor voor een milieuactivist dan voor een boer die met de trekker naar Den Haag gaat omdat hij gewoon door wil boeren, ondanks de gevolgen voor het welzijn van mens en dier…
Dit geldt niet alleen voor mij. Ik vermoed dat de meeste mensen die hier vandaag zitten dit ook zo voelen… en bewust of onbewust uitstralen…. En daarmee het gevoel van een groep mensen in de samenleving dat zij het niet waard zijn om serieus genomen te worden in elk geval niet kleiner maken…
Het is voor niemand fijn om het gevoel te hebben dat er van alles besloten wordt zonder dat je daar inzicht in of invloed op hebt. Alsof niet óók jouw gevoelens van onzekerheid, onmacht, verdriet en frustratie er mogen zijn. Alsof jij het niet waard bent dat er mensen zijn die naar je luisteren, rekening met je houden…. Dat werkt als een onzichtbaar gif in de harten van mensen en ook in onze samenleving…. Een gif dat alleen kan worden tegen

gegaan als mensen zich gaan openstellen voor de zorgen en pijn van de ander, zodat ieder mens weet dat hij de moeite waard is, gehoord wordt. Wat overigens niet hetzelfde is als 'dat wie mij hoort ook moet doen wat ik wil'. Die houding kom je ook in de kerk helaas wel eens tegen…

Gif kan uit de samenleving verdwijnen als mensen zich meer en van harte gaan openstellen voor elkaar. Dat gaat natuurlijk niet vanzelf… Iedere tijd heeft profeten nodig, onze tijd misschien wel meer dan ooit…….. Mensen die goed kunnen luisteren en kijken en die hun tijdgenoten inspireren…. Influencers, die niet gedreven worden door het verlangen naar meer populariteit of door de markt… maar door het verlangen naar een rechtvaardige wereld…. Die een scherpe analyse geven van hun tijd, de vinger op de zere plekken leggen en verbanden leggen tussen verleden en toekomst, tussen hemel en aarde.

Mensen zoals Johannes, die beseft dat er pas werkelijk ruimte voor iets nieuws kan komen, wanneer wegen worden rechtgemaakt, mensen hun oude leven, vooroordelen en minder mooie praktijken achter zich laten en zich open stellen voor Gods wegen. Hoe je Gods wegen herkent? Ze leiden naar een wereld waarin ieder mens even waardevol is…. En niemand zich meer hoeft af te vragen: ben ik het wel waard? Johannes was trouwens misschien wel de eerste influencer op gebied van duurzaamheid: hij at spinkhanen 😉

Mensen zoals Jesaja dus ook. Net zoals zijn collega profeten stelt hij sociaal onrecht, kortzichtige politiek, schijnheiligheid en afgoderij aan de kaak én roept hij zijn tijdgenoten op om zich te bekeren tot een leven dat rijmt op Gods liefde en trouw.
Net zoals de meeste profeten is hij soms kritisch en onzeker over zijn missie. Zojuist hoorden we dat Jesaja denkt dat het weinig zin heeft om het volk goed nieuws aan te kondigen. Wat zou ik roepen tegen dit volk? Haar trouw is immers – net als die van de meeste mensen – kortstondig zoals een bloem verwelkt en gras verdort.
Maar de Eeuwige stelt fijntjes dat het niet zozeer gaat om de onstandvastigheid van de mens, maar om de standvastigheid en trouw van God.
Breng het goede nieuws, Jesaja, troost mijn volk. Vertel hen dat ik zal verschijnen en hen weer thuis zal brengen uit de ballingschap. Deze… onze.. God wil gehoord worden. Niet voor zichzelf, maar in het belang van zijn mensenkinderen die hij lief heeft. . Ik ben als een herder die zijn schapen zal weiden en leiden.
Prachtig hoe de zwakke, meest kwetsbare dieren van de kudde daarbij zijn bijzondere aandacht krijgen: de lammeren draagt hij en hij leidt de ooien die deze lammeren zogen.

Iedere tijd heeft profeten nodig…..
Mensen zoals Paulus. De man die er na de dood van Jezus van overtuigd raakte dat de dood niet het laatste woord heeft. Dat alles waar Jezus voor leefde, ieder woord, elk gebaar, alle hoop en liefde die hij in zijn leven op aarde heeft gegeven, nog even betekenisvol, ja springlevend is. En dat het uitdragen en verspreiden daarvan vervolging, gevangenschap,

zelfs zijn eigen leven waard is. Die boodschap van liefde en gerechtigheid, van 'ieder mens telt, arm of rijk, man of vrouw, jood of Palestijn, Marokkaan of Nederlander…. Die boodschap is hem alles waard. De wereld en wie haar bewonen zal opbloeien wanneer mensen die boodschap omarmen en Christus herkennen en welkom heten in de verschoppelingen van deze aarde.

Iedere tijd heeft profeten nodig….. die de duisternis durven benoemen én die in die duisternis lichtpuntjes blijven zien en blijven geloven dat het licht uiteindelijk sterker is dan de duisternis. Die niet alleen in advent uitzien naar de komst van Christus, maar elke dag opnieuw proberen het licht van Christus te verspreiden…
Vandaag is het de dag van de mensenrechten en op veel plaatsen – ook in de kerk van Ressen vanmiddag, dus van harte welkom! – worden brieven geschreven om mensen die het slachtoffer zijn geworden van onrecht vrij te krijgen… Om kaarten te sturen met de boodschap: er wordt aan je gedacht, we doen moeite voor jou, je bent het waard!

Als Amnesty International in de tijd van Paulus al actief was geweest had zouden er vast brieven naar de toenmalige leiders zijn gestuurd om hem vrij te krijgen. En had hij vast ook bemoedigende kaarten ontvangen…. Maar Paulus is een influencer avant la lettre….. Paulus zit in de gevangenis, maar hij stelt dat zijn gevangenneming en proces aandacht voor de goede zaak – de zaak van Christus – zal genereren. Hij ziet zijn situatie als een mogelijkheid om het evangelie, het licht van Gods liefde, te verspreiden. Anderen hebben nu de moed gevat om zijn taak over te nemen, kennelijk vanuit verschillende motieven, maar dat maakt volgens Paulus niets uit: als Christus maar verkondigd wordt..
Over zijn eigen toekomst is Paulus heel realistisch: zijn veroordeling kan ook zo uitpakken dat hij niet meer vrij komt of zelfs ter dood wordt gebracht. Zelfs dat brengt hem niet van zijn stuk. 'Te léven is mij Christus en te stérven is gewin'….. , schrijft hij een beetje raadselachtig. Wat er ook precies mee wordt bedoeld, duidelijk is dat Paulus zich van begin tot eind – letterlijk – omarmd weet door de liefde van God.

Iedere tijd heeft ze nodig…. Moedige mensen met eerbied en ontzag, bescheiden en dienstbaar, niet slaafs of onderdanig. Daarom zegt Johannes over Jezus dat hij het niet waard is zijn sandalen los te maken…. uit eerbied en ontzag voor wie groter is dan hij…

Wie vandaag onze profeten zijn? Ik weet het niet, maar wat zou het mooi zijn wanneer de volgelingen van Jezus, wanneer de kerk, wanneer wij ieder op onze eigen manier zouden kunnen uitstralen dat ieder mens het waard is… Dat elk mensenkind een geliefd kind van God is…..

Bereid zo de weg van de Heer, maak zijn paden recht. En heel de mensheid zal Gods redding aanschouwen. Amen

Wilma Hartogsveld, wilma.hartogsveld@gmail.com